

Podręcznik
dla przedsiębiorców

Zielone zamówienia publiczne

Podręcznik dla przedsiębiorców Zielone zamówienia publiczne

Wykonanie: Agencja Rozwoju Regionalnego S.A w Koninie
ul. Zakładowa 4, 62-510 Konin

we współpracy z:
Stowarzyszeniem na rzecz Spółdzielni Socjalnych
ul. Górecka 115/1, 61-475 Poznań

Zespół redakcyjny:

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A w Koninie:

- Monika Bielakowska-Kaszniak,
- Jakub Jackowski,
- Emilia Nachowiak,
- Monika Szymczak.

Stowarzyszenie na rzecz Spółdzielni Socjalnych:

- Marek Gruchalski,
- Przemysław Piechocki.

Opracowanie graficzne i skład:

Publikacja powstała w ramach projektu pn. „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040” (nr LIFE21-IPC-LIFE AFTER CAOL PL) finansowanego z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autorów i instytucje finansujące nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczona w nich zawartość merytoryczną.

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL - Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”,
realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

Spis treści

Użyte skróty	3
Wstęp	4
1. Czym są zielone zamówienia?	6
2. Rola i znaczenie zielonych zamówień	8
3. Instrumenty wspomagające zielone zamówienia	10
4. Zielone zamówienia: zagrożenie czy szansa dla oferentów?	18
5. Kontekst ESG, zmiany zachodzące w łańcuchach dostaw i tzw. należyta staranność w przedsiębiorstwach	19
Aspekt środowiskowy	20
Kryteria społecznej odpowiedzialności	20
Ład korporacyjny	20
6. Grupy kryteriów zielonych w zielonych zamówieniach publicznych oraz wymagania dla podwykonawców i dostawców stawiane przez firmy raportujące ESG	22
7. Bądź liderem zmian	24
Podsumowanie	25

Użyte skróty

Skrót	Rozwinięcie
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju)
ESG	environmental, social responsibility, corporate governance (środowisko, odpowiedzialność społeczna, ład korporacyjny)
ESRS	European Sustainability Reporting Standards (Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju zgodne z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniającym dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju)
GPP	green public procurement (zielone zamówienia publiczne)
JST	jednostka samorządu terytorialnego
PZP	ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. 2019 poz. 2019 z późn. zm.)
NFRD	Non-financial Disclosure Reporting Directive (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy)
Strategia	Strategia na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040

 taką ikoną w tekście oznaczono odwołanie do dokumentów źródłowych, które mogą stanowić dla czytelnika dodatkowe źródło informacji.

 taką ikoną oznaczono praktyczne przykłady zastosowanych rozwiązań.

Wstęp

Niniejszy poradnik powstał głównie z myślą o przedsiębiorcach działających w Wielkopolsce Wschodniej obejmującej obszar powiatów: kolskiego, konińskiego, słupeckiego i tureckiego oraz Miasto Konin. Taka grupa odbiorców wynika z co najmniej dwóch przestank.

Pierwszą są zapisy **Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040**, dokumentu określającego politykę Samorządu Województwa Wielkopolskiego ukierunkowaną na osiągnięcie na poziomie regionalnym unijnych celów klimatycznych, wynikających bezpośrednio z dokumentów UE, przede wszystkim takich jak: Europejski Zielony Ład, Pakiet: Gotowi na 55, Czysta Planeta oraz Strategia w zakresie wodoru na rzecz Europy neutralnej dla klimatu.

Strategia w zakresie wodoru na rzecz Europy neutralnej dla klimatu

Europejski Zielony Ład

Drugą jest **projekt „LIFE AFTER COAL PL – Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”**, realizowany przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, to narzędzie służące skutecznemu wdrażaniu celów Strategii. Projekt jest spójny z koncepcją procesu sprawiedliwej transformacji Wschodniej Wielkopolski w kontekście walki z globalnym ociepleniem i zmianami klimatycznymi. Ważnym aspektem będzie zatem postawienie na neutralne dla klimatu nośniki energetyczne oraz redukcję emisji gazów cieplarnianych, a także poprawę efektywności energetycznej. Natomiast nadrzędnym celem jest osiągnięcie do 2040 r. neutralności klimatycznej Wielkopolski Wschodniej – w procesie sprawiedliwej transformacji, uwzględniającej także potrzeby grup społecznych zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją. Partnerami projektu są przede wszystkim, jednostki samorządu terytorialnego ww. części województwa wielkopolskiego.

Projekt LIFE AFTER COAL PL

Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040

Wielkopolska Wschodnia od wielu lat przechodzi proces intensywnych przemian. Jest to obszar o wielu atutach, m.in. takich jak: atrakcyjność inwestycyjna i turystyczna wynikająca z dogodnego położenia komunikacyjnego oraz walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, duże możliwości w zakresie rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii (OZE), a w sferze społecznej - operatywność mieszkańców i otwartość na nowe

wyzwania. Sama Strategia została zaprojektowana w taki sposób, aby stanowić remedium na pojawiające się niekorzystne trendy wynikające ze zmian gospodarczych i środowiskowych zachodzących w regionie.

W tym znaczeniu Strategia to zestaw narzędzi służących kompleksowej transformacji energetycznej i społeczno-gospodarczej Wielkopolski Wschodniej rozumianej jako bezpieczne i płynne przejście z gospodarki opartej na węglu do gospodarki nowoczesnej i innowacyjnej, opartej na energii ze źródeł alternatywnych, w tym OZE, wodoru, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i poszanowaniem strony społecznej. Warunkiem skutecznego wdrożenia założeń Strategii jest współpraca mieszkańców, Samorządu Województwa Wielkopolskiego, rządu, jednostek samorządu terytorialnego Wielkopolski Wschodniej oraz spółki Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie, Grupy Kapitałowej ZEPAK, podmiotów gospodarczych i organizacji społecznych, a także aktywne uczestnictwo w unijnej inicjatywie wsparcia regionów górniczych będących w transformacji.

Istotną rolę w procesie transformacji gospodarczej i społecznej w drodze do neutralności klimatycznej mogą odgrywać **zielone zamówienia publiczne** (ang. *green public procurement* - GPP), których stosowanie przez zamawiających stanowić może istotny element wspierający realizację celów Strategii.

Zamówienia publiczne to jedno ze znaczących narzędzi realizacji polityki gospodarczej. Strategia na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040 zakłada wdrażanie praktyk nastawionych na świadome i celowe wybieranie w procedurze zamówień publicznych zakupu usług i produktów zapewniających obniżone oddziaływanie na środowisko. Odpowiedzialne korzystanie z narzędzi jakie dają nam zamówienia publiczne pozwoli zapewnić odpowiedni poziom rozwoju rodzimej gospodarki, z poszanowaniem zasobów środowiska naturalnego, który przyczyni się do dobrobytu mieszkańców. Jest to jeden z kluczowych warunków dla budowy nowoczesnej i zielonej Wielkopolski Wschodniej. Umiejętność korzystania z aspektów środowiskowych w zamówieniach pozwoli z kolei na zwiększanie konkurencyjności i innowacyjności subregionu, przy jednoczesnym zachowaniu pełnej zgodności z nadrzędnym celem jakim jest osiągnięcie do 2040 roku neutralności klimatycznej. W tym znaczeniu niniejszy podręcznik służyć ma wsparciu przedsiębiorców we włączeniu się w transformację, która, co należy podkreślić, już trwa oraz w budowaniu swojego potencjału opartego na współpracy z zamawiającym podmiotem publicznym, przy jednoczesnym zapewnieniu takiej realizacji zamówienia, które będzie miało minimalne oddziaływanie na środowisko.

1. Czym są zielone zamówienia?

Wzrost światowej populacji oraz dynamiczne zmiany zachodzące w otaczającym nas świecie powodują konieczność zrewidowania dotychczasowych sposobów zaspokojenia zapotrzebowania mieszkańców m.in. na energię, wodę i żywność. Poszczególne kraje zaczynają korzystać z wypracowanych w ostatnich latach narzędzi, które pozwalają na oszczędne używanie zasobów naturalnych z jednoczesnym osiągnięciem celu, jakim jest podnoszenie jakości życia.

Takim narzędziem, operującym na styku działalności administracji i przedsiębiorstw, są zielone zamówienia publiczne, pozwalające na wydatkowanie środków publicznych przy zagwarantowaniu pozytywnego wpływu na środowisko. Stosowanie zielonych zamówień ma na celu świadczenie usług i dóbr z zachowaniem jak najmniejszego oddziaływania na środowisko.

Komisja Europejska w swoim **Komunikacie „Zamówienia publiczne na rzecz poprawy stanu środowiska”**¹ z 2008 r. zdefiniowała zielone zamówienia jako „proces, w ramach którego instytucje publiczne starają się uzyskać towary, usługi i roboty budowlane, których oddziaływanie na środowisko w trakcie ich cyklu życia jest ograniczone w porównaniu do towarów, usług i robót budowlanych o identycznym przeznaczeniu, jakie zostałyby zamówione w innym przypadku”. W praktyce zatem **zielone zamówienie** jest zamówieniem publicznym wyposażonym w dodatkowe kryteria środowiskowe.

Zielone zamówienia publiczne, obok społecznych zamówień publicznych, stanowią element budowania nowego podejścia do wydatkowania środków publicznych - **zrównoważonych zamówień publicznych**, w których liczy się nie tylko zapewnienie przejrzystych, jawnych, konkurencyjnych i racjonalnych zasad wydatkowania, ale także duży nacisk kładziony jest na wspieranie celów polityki państwa takich jak ochrona środowiska, efektywność energetyczna, przeciwdziałanie zmianom klimatu, promowanie innowacji, zatrudnienia i włączenia społecznego.

Przykład:

Zamówienie publiczne bez aspektu środowiskowego	Zamówienie publiczne z aspektem środowiskowym (zielone zamówienie)
<ul style="list-style-type: none">• Przedmiotem zamówienia jest zakup produktów bez wskazywania rodzaju opakowań i innych elementów mogących mieć wpływ na środowisko;• Przedmiotem zamówienia jest dostawa danej usługi bez wskazywania dodatkowych warunków tej dostawy,	<ul style="list-style-type: none">• Przedmiotem zamówienia jest zakup produktów luzem lub w opakowaniach zawierających duże ilości surowców pochodzących z recyklingu;• Przedmiotem zamówienia jest dostawa danej usługi, której towarzyszą

¹ KOM(2008) 400

<p>które dotyczyłyby ograniczonego wpływu na środowisko.</p>	<p>dodatkowe warunki wymagane od dostawcy dotyczące:</p> <ul style="list-style-type: none">- poziomu emisji dwutlenku węgla;- poziomu emisji zanieczyszczeń powietrza;- poziomu zużycia paliwa przez pojazd;- poziomu emisji hałasu przez pojazd i opony;- oporu toczenia opon;
--	---

2. Rola i znaczenie zielonych zamówień

Zamówienia publiczne w wielu krajach, w tym także w Polsce, stanowią istotną część produktu krajowego brutto (PKB). Fakt ten świadczy przede wszystkim o istotnym potencjale, jakim dysponuje administracja publiczna zobowiązana do stosowania PZP w zakresie kształtowania określonych tendencji na rynku dóbr, usług i robót budowlanych. Pierwotnie zamówienia publiczne stanowiły złożoną procedurę wydatkowania środków publicznych stworzoną z myślą o zapewnieniu prawidłowości i efektywności ich wydatkowania, z poszanowaniem zasad przejrzystości, równego traktowania i konkurencyjności. Jednakże, od dłuższego czasu, zarówno na gruncie unijnym jak i krajowym, odchodzi się od tego ujęcia zamówień publicznych, które zaczęto traktować jako ważne narzędzie umożliwiające wspieranie zrównoważonego rozwoju gospodarczego, uwzględniającego m.in. konieczność ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko. Przejawem tej zmiany są liczne, unijne jak i krajowe, dokumenty o charakterze strategicznym i programowym, w których zamówienia publiczne zostały wskazane jako jeden z instrumentów służących realizacji celów efektywniejszego wykorzystania zasobów, minimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko, wspierania rozwoju innowacji (w tym ekoinnowacji), wsparcia polityki zatrudnienia oraz integracji grup społecznie marginalizowanych. Powyższe tendencje znalazły odzwierciedlenie w krajowym porządku prawnym, szczególnie po zaimplementowaniu **dyrektyw tzw. zamówieniowych**², które nastąpiło w 2016 r. Od tego czasu zarówno poprzednia ustawa regulująca zamówienia publiczne³, jak i aktualnie obowiązująca ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo Zamówień Publicznych przewidują szereg rozwiązań, umożliwiających, a w niektórych przypadkach wręcz obligujących, do uwzględnienia w zamówieniach publicznych celów środowiskowych. Takie zamówienia uwzględniające ww. cele środowiskowo przyjęto nazywać właśnie zielonymi zamówieniami.

Korzyści płynące z wdrażania zasad zielonych zamówień publicznych odnoszą się nie tylko do oszczędności finansowych podmiotów publicznych wynikających z m.in. energooszczędności produktów, z dostępności recyklingu, czy zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Najważniejsze jest ograniczenie negatywnego oddziaływania zamawianych usług lub produktów na środowisko, co w konsekwencji ma wpływ na poprawę warunków życia nas wszystkich (redukcja emisji gazów cieplarnianych, ograniczenie zużycia wody, redukcja ilości odpadów, poprawa jakości powietrza, lepiej zorganizowany ład przestrzenny, ochrona przyrody).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/24/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie zamówień publicznych, uchylająca dyrektywę 2004/18/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014 r., str. 65, z późn. zm.) oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/25/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych, uchylająca dyrektywę 2004/17/WE (Dz. Urz. UE L 94 z 28.3.2014 r., str. 243, z późn. zm.)

³ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych

Niemniej, istotnym aspektem, na który zielone zamówienia mają pośrednio wpływ, jest kształtowanie odpowiedzialnych postaw społecznych w zakresie ochrony środowiska. Realizowanie zielonych zakupów przez zamawiających z sektora publicznego stanowi istotny sygnał dla całego rynku, pokazujący, że uwzględnianie kwestii środowiskowych i klimatycznych nie stoi na przeszkodzie efektywnemu zaspokajaniu potrzeb zakupowych, czy też skutecznej realizacji określonych zadań.

3. Instrumenty wspomagające zielone zamówienia

Zamawiający, który jest zainteresowany stosowaniem zielonych zamówień publicznych, może korzystać z szeregu narzędzi na wszystkich etapach realizacji postępowania, które wynikają wprost lub pośrednio z zapisów ustawy **Prawo Zamówień Publicznych** (PZP).

- 1) **Analiza potrzeb i wymagań.** Na podstawie art. 83 PZP, zamawiający publiczny, przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia klasycznego o wartości równej lub przekraczającej progi unijne, dokonuje analizy potrzeb i wymagań, uwzględniając rodzaj i wartość zamówienia. Analiza ta dotyczy w szczególności:
 - badania możliwości zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb z wykorzystaniem zasobów własnych;
 - rozeznania rynku:
 - w aspekcie alternatywnych środków zaspokojenia zidentyfikowanych potrzeb,
 - w aspekcie możliwych wariantów realizacji zamówienia albo wskazania, że jest wyłącznie jedna możliwość wykonania zamówienia.
 - analizy możliwości uwzględnienia m.in. aspektów społecznych, środowiskowych lub innowacyjnych zamówienia.

Postępowanie takie możliwe jest także w przypadku zamówień o wartości poniżej ww. progów. Przedsiębiorcy chętni do współpracy z zamawiającym będącym jednostką administracji publicznej, np. jednostką samorządu terytorialnego, tj. gminą, powiatem lub województwem (JST) w zakresie realizacji przyszłych zielonych zamówień powinni na tym etapie przynajmniej zakomunikować tej jednostce, że są zdolni do realizacji takich zamówień. Jest to o tyle istotne, że zamawiający często mają obawy co do stosowania zielonych zamówień, związane z brakiem oferentów zdolnych do wykonania takiego zamówienia. Znajomość lokalnego rynku oraz potencjału lokalnych przedsiębiorców dla zamawiającego to większa zachęta do stosowania zielonych zamówień.

- 2) **Plan postępowań o udzielenie zamówień.** Zgodnie z art. 23 PZP, zamawiający, nie później niż w terminie 30 dni od dnia przyjęcia budżetu lub planu finansowego przez uprawniony organ, sporządzają plan postępowań o udzielenie zamówień, jakie przewidują przeprowadzić w danym roku finansowym. Plan zamieszcza się w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz na stronie internetowej zamawiającego. Plan postępowań o udzielenie zamówień zawiera w szczególności, informacje dotyczące przedmiotu i rodzaju zamówienia, trybu/procedury jego udzielenia, orientacyjnej wartości zamówienia oraz przewidywanego terminu wszczęcia postępowania o jego udzielenie. Nie ma też przeszkód, aby w takim planie zamieścić informacje o planowanych zielonych zamówieniach (np. o zamiarze zastosowania aspektu środowiskowego). Warto więc śledzić strony internetowe zamawiających (np. JST) i zapoznawać się z planami postępowań na dany rok, gdyż pozwoli to przedsiębiorcy odpowiednio przygotować się do zamówienia.

- 3) **Rozeznanie rynku.** Dobrą platformą dla zamawiających, która pozwoli poznać potencjał rynku, czyli potencjalnych wykonawców zamówienia z sektora przedsiębiorców, w zakresie stosowania przez nich technologii przyjaznych środowisku, są:
- a) **spotkania konsultacyjne**, które można zorganizować niezależnie od planowanych zamówień. Spotkania takie dają możliwość poznania się i określenia wzajemnych możliwości i potrzeb. Spotkanie takie może być zainicjowane przez przedsiębiorcę, co daje możliwość zaprezentowania swojej oferty pod kątem planowania przyszłych zamówień.
 - b) **wstępne konsultacje rynkowe** - zgodnie z art. 84 PZP, zamawiający, przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia, może przeprowadzić wstępne konsultacje rynkowe w celu przygotowania postępowania i poinformowania wykonawców o swoich planach i wymaganiach dotyczących zamówienia. W tym celu zamawiający zamieszcza informację o zamiarze przeprowadzenia wstępnych konsultacji rynkowych oraz o ich przedmiocie na swojej stronie internetowej. Prowadząc konsultacje rynkowe zamawiający może w szczególności korzystać z doradztwa ekspertów, władzy publicznej lub wykonawców. Doradztwo to może być wykorzystane przy planowaniu, przygotowaniu lub przeprowadzaniu postępowania o udzielenie zamówienia, pod warunkiem, że nie spowoduje to zakłócenia konkurencji ani naruszenia zasad równego traktowania wykonawców i przejrzystości. Zamawiający zamieszcza informację o przeprowadzeniu wstępnych konsultacji rynkowych w ogłoszeniu o zamówieniu. Warto wziąć udział w takich konsultacjach, gdyż pozwalają one lepiej zrozumieć potrzeby zamawiającego w zakresie planowanego przetargu oraz zakomunikować swoje możliwości co do wypełniania założeń zielonych zamówień.
- 4) **Dodatkowe wymagania związane z realizacją zamówienia.** Na podstawie art. 96 PZP, zamawiający może określić w ogłoszeniu o zamówieniu lub dokumentach zamówienia wymagania związane z realizacją zamówienia, które mogą obejmować m.in. aspekty środowiskowe. Wymagania te mogą dotyczyć w szczególności: zastosowania określonych środków zarządzania środowiskowego. W przypadku, gdy zamawiający przewiduje wymagania związane z realizacją zamówienia, w dokumentach zamówienia określa w szczególności: sposób dokumentowania spełniania przez wykonawcę tych wymagań, uprawnienia zamawiającego w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę tych wymagań oraz sankcje z tytułu ich niespełnienia. Przedsiębiorca, który zamierza złożyć ofertę w przetargu publicznym, mającym charakter zielonego zamówienia, winien dokładnie zapoznać się z dokumentacją przetargową, w tym z opisem przedmiotu zamówienia oraz warunkami zawartymi w specyfikacji warunków zamówienia. Spełnianie aspektów środowiskowych przez oferenta stanowi dodatkowe kryterium oceny ofert, które wpływa na wybór oferty.

Przykłady⁴

Zakres zamówienia	Wymogi środowiskowe
Usługi z zakresu gospodarki leśnej	Bio-oleje do smarowania łańcuchów tnących pilarek spalinowych.
Kompleksowe utrzymanie czystości	Zastosowanie środków czyszczących z oznakowaniem ekologicznym.
Dostawa oleju opałowego	Olej musi być ekologiczny.
Budowa eko-parkingu na obszarze zespołu przyrodniczo-krajobrazowego wpisanego do rejestru zabytków	Konieczność zabezpieczenia pni drzew oraz systemów korzeniowych zgodnie z pozwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków.
Świadczenie usług przeglądu i konserwacji urządzeń klimatyzacyjnych	Obowiązek przekazania wytworzonych odpadów powstających podczas świadczenia usługi do zagospodarowania podmiotowi działającemu zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska, przepisami ustawy o odpadach oraz aktami wykonawczymi do tej ustawy, posiadającemu zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarowania odpadami.
Roboty budowlane związane z termomodernizacją	Zagwarantowanie określonej efektywności energetycznej.
Odbiór i zagospodarowanie frakcji nadsitowej z segregacji odpadów komunalnych	Odzysk odpadów w kierunku paliwa alternatywnego.

5) **Opis przedmiotu zamówienia.** Na podstawie art. 101 ust. 1 PZP, przedmiot zamówienia opisuje się, z uwzględnieniem odrębnych przepisów, w jeden z następujących sposobów przez:

- określenie wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności, w tym wymagań środowiskowych, pod warunkiem że podane parametry są dostatecznie precyzyjne, aby umożliwić wykonawcom ustalenie przedmiotu zamówienia, a zamawiającemu udzielenie zamówienia;
- odniesienie się do wymaganych cech materiału, produktu lub usługi oraz w kolejności preferencji do norm europejskich, europejskich ocen technicznych, wspólnych specyfikacji technicznych, norm międzynarodowych i systemów referencji technicznych;

⁴ Źródło: Badanie jakościowe w zakresie zrównoważonych (społecznych i zielonych) zamówień publicznych udzielonych w Polsce w 2020 r. – RAPORT KOŃCOWY, Urząd Zamówień Publicznych, 2022 r., s. 98

- odniesienie do norm, europejskich ocen technicznych, specyfikacji technicznych i systemów referencji technicznych oraz przez odniesienie do wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności w zakresie wybranych cech;
- odniesienie do kategorii wymagań dotyczących wydajności lub funkcjonalności, i przez odniesienie do norm, europejskich ocen technicznych, specyfikacji technicznych i systemów referencji technicznych stanowiących środek domniemania zgodności z tego rodzaju wymaganiami dotyczącymi wydajności lub funkcjonalności.

Zgodnie z art. 102, wymagane cechy materiału, produktu lub usługi określone w ramach Opisu Przedmiotu Zamówienia (OPZ) mogą dotyczyć m.in.:

- określonych poziomów oddziaływania na środowisko i klimat,
- określonej wydajności, bezpieczeństwa lub wymiarów, w tym procedur dotyczących zapewnienia jakości,
- określonej terminologii, symboli, testów i metod testowania,
- określonego opakowania i oznakowania,
- określonej etykiety,
- instrukcji użytkowania,
- procesów i metod produkcji na każdym etapie cyklu życia obiektów budowlanych, dostawy lub usługi oraz procedury oceny zgodności,
- dodatkowych badań i testów przeprowadzanych przez jednostki autoryzowane,
- określonych zasad dotyczących projektowania i kosztorysowania,
- warunków testowania, kontroli i odbioru obiektów budowlanych,
- metod i technik budowy,
- wszelkich pozostałych warunków technicznych.

Przykłady⁵

Zakres zamówienia	Wymogi środowiskowe
Najem samochodów	<ul style="list-style-type: none"> • Wyspecyfikowanie wskaźników wpływu na środowisko (wielkość zużycia energii, wielkość emisji CO₂, wielkość emisji zanieczyszczeń NOX (tlenków azotu), HC (węglowodorów), PM (cząstek stałych). • Określenie norm emisji spalin.
Usługi utrzymania czystości	Użycie do realizacji przedmiotu zamówienia materiałów pochodzących z recyklingu lub ekologicznych (np. biodegradowalnych koncentratów, olejów, ekologicznych środków czystości).

⁵ Źródło: Badanie jakościowe w zakresie zrównoważonych (społecznych i zielonych) zamówień publicznych udzielonych w Polsce w 2020 r. – RAPORT KOŃCOWY, Urząd Zamówień Publicznych, 2022 r., s. 98

Dostawa energii elektrycznej	Określenie udziału odnawialnych źródeł energii w strukturze np. paliw lub w całości dostarczanej energii.
Dostawa fabrycznie nowych, niskopodłogowych, przyjaznych środowisku autobusów miejskich o napędzie elektrycznym	Określenie zużycia energii elektrycznej w kWh na 1 km przebiegu.
Roboty budowlane (modernizacja lub budowa budynku)	Określenie efektywności energetycznej (w tym np. współczynnika przenikania ciepła, odzysku ciepła).

- 6) **Warunki udziału w postępowaniu.** Zgodnie z art. 112 ust. 1 PZP, Zamawiający określa warunki udziału w postępowaniu w sposób proporcjonalny do przedmiotu zamówienia oraz umożliwiającą ocenę zdolności wykonawcy do należytego wykonania zamówienia, w szczególności wyrażając je jako minimalne poziomy zdolności. Wśród wymienionych warunków udziału w postępowaniu wskazano m.in. zdolności techniczne lub zawodowe, które definiuje art. 116 ust. 1 PZP. Zamawiający może w nich określić warunki dotyczące niezbędnego wykształcenia, kwalifikacji zawodowych, doświadczenia, potencjału technicznego wykonawcy lub osób skierowanych przez wykonawcę do realizacji zamówienia, umożliwiające realizację zamówienia na odpowiednim poziomie jakości. W szczególności zamawiający może wymagać, aby wykonawcy spełniali wymagania odpowiednich systemów lub norm zarządzania środowiskowego, wskazanych przez zamawiającego w ogłoszeniu o zamówieniu lub w dokumentach zamówienia.
- 7) **Wykluczenie z postępowania.** Zamawiający na podstawie art. 109 ust. 1 PZP, z postępowania o udzielenie zamówienia może wykluczyć wykonawcę, który naruszył obowiązki w dziedzinie ochrony środowiska:
- będącego osobą fizyczną skazanego prawomocnie za przestępstwo przeciwko środowisku, o którym mowa w rozdziale XXII Kodeksu karnego lub za odpowiedni czyn zabroniony określony w przepisach prawa obcego,
 - będącego osobą fizyczną prawomocnie skazanego ukaranego za wykroczenie przeciwko środowisku, jeżeli za jego popełnienie wymierzono karę aresztu, ograniczenia wolności lub karę grzywny,
 - wobec którego wydano ostateczną decyzję administracyjną o naruszeniu obowiązków wynikających z prawa ochrony środowiska, jeżeli wymierzono tą decyzją karę pieniężną,
 - jeżeli urzędującego członka jego organu zarządzającego lub nadzorczego, współnika spółki w spółce jawnej lub partnerskiej albo komplementariusza w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej lub prokurenta prawomocnie skazano za przestępstwo lub ukarano za wykroczenie wskazane powyżej.

8) **Etykiety (zaświadczenia i poświadczenia).** Jednym ze wskazanych w ustawie przedmiotowych środków dowodowych są etykiety zdefiniowane w art. 104 PZP. Są to dokumenty (w tym zaświadczenie, poświadczenie lub świadectwa), które potwierdzają, że obiekt budowlany, produkt, usługa, proces lub procedura spełniają wymagania konieczne do uzyskania etykiety. W przypadku zamówień o szczególnych cechach środowiskowych, zamawiający, w celu potwierdzenia zgodności oferowanych robót budowlanych, dostaw lub usług z wymaganymi cechami, może w opisie przedmiotu zamówienia dotyczącym kryteriów oceny ofert lub w wymaganiach związanych z realizacją zamówienia, żądać od wykonawcy określonej etykiety, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- wymagania etykiety dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia, i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia,
- wymagania etykiety są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach,
- wymagania etykiety są opracowywane i przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe,
- etykiety oraz wymagania etykiety są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron,
- wymagania etykiety są określane przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o etykietę nie może wywierać decydującego wpływu.

W związku z powyższym przedsiębiorcy powinni zbierać wszelkie etykiety (zaświadczenia, certyfikaty i świadectwa) dla swoich usług lub produktów, które potem w postępowaniu mogą zostać wykorzystane do potwierdzenia jakości lub określonych cech swojej oferty.

Przykłady⁶

Zakres zamówienia	Wymogi środowiskowe (etykiety)
Zakup i dostawa serwera, komputerów przenośnych z oprogramowaniem, zasilaczy UPS	Deklaracja zgodności CE.
Zakup monitorów oraz zakup urządzeń kopiujących i skanujących	Energy Star, Certyfikat TCO.
Zakup laptopów	ISO 14001
Papierowa dokumentacja powstała w ramach realizacji świadczenie usług doradczych	Papier ekologiczny FSC lub EU Ecolabel lub Blue Angel (Błękitny Anioł) lub Nordic Swan (Nordycki Łabędź).

⁶ Źródło: Badanie jakościowe w zakresie zrównoważonych (społecznych i zielonych) zamówień publicznych udzielonych w Polsce w 2020 r. – RAPORT KOŃCOWY, Urząd Zamówień Publicznych, 2022 r., s. 98

Zamówienie środków czyszczących	Oznakowanie EU Ecolabel lub Nordic Swan.
---------------------------------	--

9) **Kryteria oceny.** Zgodnie z art. 239 PZP, zamawiający wybiera najkorzystniejszą ofertę na podstawie kryteriów oceny ofert określonych w dokumentach zamówienia. Najkorzystniejsza oferta to oferta przedstawiająca najkorzystniejszy stosunek jakości do ceny lub kosztu lub oferta z najniższą ceną lub kosztem. Kryteria oceny ofert muszą być związane z przedmiotem zamówienia (art. 241 PZP). Kryteriami jakościowymi o charakterze środowiskowym mogą być w szczególności kryteria odnoszące się m.in. do aspektów środowiskowych, w tym efektywności energetycznej czy obniżonej emisyjności przedmiotu zamówienia (art. 242 PZP). Niemniej jednak, elementy „zielone”, które przedsiębiorca może uwzględnić w swojej ofercie, mogą dotyczyć także takich aspektów jak: jakość (w tym parametry techniczne), organizacja, kwalifikacje zawodowe i doświadczenie osób wyznaczonych do realizacji zamówienia (jeżeli mogą one mieć znaczący wpływ na jakość wykonania zamówienia) oraz warunki dostawy (w tym sposób lub czas dostawy).

10) **Rachunek kosztów cyklu życia.** W świetle art. 245 PZP, kryterium kosztu może być oparte na metodzie efektywności kosztowej, jaką jest rachunek kosztów cyklu życia. Rachunek kosztów cyklu życia może obejmować, w odpowiednim zakresie, niektóre lub wszystkie koszty ponoszone w czasie cyklu życia produktu, usługi lub robót budowlanych. Do kosztów takich należą w szczególności koszty:

- poniesione przez zamawiającego lub innych użytkowników, związane z:
 - nabyciem,
 - użytkowaniem, w szczególności z zużyciem energii i innych zasobów,
 - utrzymaniem,
 - wycofaniem z eksploatacji, w szczególności koszty rozbiórki i recyklingu;
- przypisywane ekologicznym efektom zewnętrznym, związane z produktem, usługą lub robotami budowlanymi w okresie ich cyklu życia, o ile ich wartość pieniężną można określić i zweryfikować, w szczególności koszty emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń oraz inne związane z łagodzeniem zmian klimatu.

W przypadku szacowania kosztów w oparciu o rachunek kosztów cyklu życia, w dokumentach zamówienia określa się dane, które mają przedstawić wykonawcy oraz metodę, którą zastosuje zamawiający do oszacowania kosztów cyklu życia na podstawie tych danych.

Metoda szacowania kosztów przypisywanych ekologicznym efektom zewnętrznym musi spełniać łącznie następujące warunki:

- opierać się na kryteriach obiektywnie możliwych do zweryfikowania i niedyskryminujących,
- być dostępna dla wszystkich zainteresowanych stron,
- zapewniać, aby dostarczanie danych przez wykonawców działających z należytą starannością nie było nadmiernie uciążliwe, także dla wykonawców z państw trzecich.

Przykłady⁷

Zakres zamówienia	Wymogi środowiskowe (dodatkowe składowe kosztów)
Dostawa sprzętu komputerowego	Koszt nabycia (cena) oraz koszty eksploatacji.
Zamówienie na dostawę odczynników i materiałów medycznych oraz dzierżawę sprzętu laboratoryjnego	Cena dostawy asortymentu będącego przedmiotem zamówienia, czynsz dzierżawny przedmiotu dzierżawy oraz koszt zużycia energii elektrycznej.
Oświetlenie uliczne	Trwałość strumienia światła oprawy ulicznej o najniższej trwałości spośród oferowanych opraw ulicznych.

- 11) **Rażąco niska cena lub koszt.** Zgodnie z art. 224 PZP, jeżeli zaoferowana cena lub koszt, lub ich istotne części składowe, wydają się rażąco niskie w stosunku do przedmiotu zamówienia lub budzą wątpliwości zamawiającego co do możliwości wykonania przedmiotu zamówienia zgodnie z wymaganiami określonymi w dokumentach zamówienia lub wynikającymi z odrębnych przepisów, zamawiający żąda od wykonawcy wyjaśnień, w tym złożenia dowodów w zakresie wyliczenia ceny lub kosztu, lub ich istotnych części składowych. Wyjaśnienia mogą dotyczyć w szczególności, zgodności z przepisami z zakresu ochrony środowiska, metody zarządzania procesem produkcji lub świadczonych usług, jak również wybranych rozwiązań technicznych.

⁷ Źródło: Badanie jakościowe w zakresie zrównoważonych (społecznych i zielonych) zamówień publicznych udzielonych w Polsce w 2020 r. – RAPORT KOŃCOWY, Urząd Zamówień Publicznych, 2022 r., s. 98, 107

4. Zielone zamówienia: zagrożenie czy szansa dla oferentów?

Wartość rynku zamówień publicznych rok do roku sukcesywnie wzrasta. Rośnie tym samym wpływ tego sektora na kształt gospodarki, w tym w dużej mierze w zakresie funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorców. Zmiany postrzegania systemu zamówień publicznych, który przestaje być tylko mechanizmem wydatkowania środków publicznych, a staje się regulatorem zrównoważonego rozwoju gospodarczego, uwzględniającego m.in. konieczność ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko, mobilizuje przedsiębiorców do zmiany sposobu realizacji usług/dostaw/wykonania robót budowlanych poprzez uwzględnienie rozwiązań pozwalających ograniczyć negatywne oddziaływanie na środowisko. W konsekwencji stosowanie rozwiązań przyjaznych środowisku coraz częściej stanowi o atrakcyjności oferty przedsiębiorcy - uczestnika przetargu publicznego i ma decydujący wpływ na wynik postępowania. Z kolei, biorąc pod uwagę rosnącą wartość rynku zamówień publicznych, udział w przetargach uwzględniających zielone zamówienia publiczne jest dobrym kierunkiem rozwoju przedsiębiorstwa. Dotyczy to, w szczególności przedsiębiorców działających we Wschodniej Wielkopolsce, która przez najbliższe kilkanaście lat będzie poddana kompleksowej transformacji energetycznej i społeczno-gospodarczej w celu przejścia z gospodarki opartej na węglu do gospodarki nowoczesnej, opartej na energii ze źródeł alternatywnych. Dla przedsiębiorcy zainteresowanego udziałem w zamówieniach publicznych oznacza to, że większość przetargów będzie się odbywała z wykorzystaniem narzędzi składających się na zielone zamówienia.

Istotną korzyścią wynikająca ze stosowania zielonych zamówień jest także ich wpływ na zwiększenie aktywności wykonawców – przedsiębiorców uczestniczących w postępowaniach, szczególnie w obszarze eko-innowacyjnych technologii, usług, czy produktów. Rosnący popyt ze strony publicznych zamawiających na produkty ekologiczne, o znikomym oddziaływaniu na środowisko, stanowi realną zachętę dla firm do wypracowania innowacyjnych zielonych rozwiązań.

5. Kontekst ESG, zmiany zachodzące w łańcuchach dostaw i tzw. należyta staranność w przedsiębiorstwach

Normy ESG są efektem przyjęcia przez organizację filozofii zarządzania zgodnej z koncepcją zrównoważonego rozwoju, dlatego występują we wszystkim co robimy, na każdym poziomie organizacji.

Raportowanie ESG odbywa się w 3 głównych kategoriach: **E** - środowisko (*enviromental*), **S** - społeczna odpowiedzialność (*social responsibility*) i **G** - ład korporacyjny (*corporate governance*). Wskaźniki te wykorzystywane są do prezentacji wyników niefinansowych przedsiębiorstwa. Strategia ESG pozwala w dłuższej perspektywie zaplanować rozwój firmy w oparciu o ww. cele zrównoważonego rozwoju, stanowiąc jednocześnie metodę rozwiązywania problemów globalnych poprzez poszukiwanie sposobów podejmowania bardziej racjonalnych decyzji i wdrażania optymalnych rozwiązań na poziomie przedsiębiorcy.

Od 1 stycznia 2024 roku obowiązek raportowania ESG objął spółki i grupy kapitałowe, które dotychczas posiadały obowiązek raportowania niefinansowego zgodnie z **dyrektywą NFRD**. Są to największe przedsiębiorstwa, w tym spółki zatrudniające ponad 500 pracowników oraz spełniające określone kryteria finansowe (suma bilansowa powyżej 20 mln EUR i/lub roczne przychody powyżej 40 mln EUR). Zgodnie ze standardami ESRS, pierwsze sprawozdania podmioty te złożą w 2025 roku za rok poprzedni.

Od 2025 roku obowiązkiem raportowania objęte zostaną duże spółki, które spełnią 2 z 3 kryteriów: zatrudnienie ponad 250 pracowników, suma bilansowa powyżej 25 mln EUR i/lub roczne przychody powyżej 50 mln EUR. Pierwsze raporty zgodnie ze standardami ESRS podmioty te złożą w 2026 roku za rok poprzedni.

Od 2026 roku do obowiązku raportowania dołączą małe i średnie przedsiębiorstwa, które są notowane na rynku regulowanym i spełniają 2 z 3 kryteriów: zatrudnienie ponad 10 pracowników, suma bilansowa powyżej 350 tys. EUR i/lub roczne przychody powyżej 700 tys. EUR.

Od 2027 roku obowiązkiem raportowania z kolei objęte zostaną wybrane spółki z siedzibą poza UE posiadające w Polsce jednostkę zależną lub oddział, które osiągną na terenie UE roczne przychody powyżej 150 mln EUR. Pierwsze raporty zgodnie ze standardami ESRS te podmioty złożą dopiero w 2028 roku.

Cele Zrównoważonego Rozwoju składają się na plan działania na rzecz przemian i przeobrażeń świata, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone w sposób zrównoważony, z szacunkiem dla środowiska oraz z uwzględnieniem potrzeb przyszłych pokoleń. Zarówno cele zrównoważonego rozwoju jak i ESG, będące narzędziem służącym osiągnięciu tych celów, mogą być wykorzystywane jako aspekt środowiskowy w zamówieniach publicznych. Zamawiający może traktować fakt wdrożenia ESG u danego przedsiębiorcy jako dodatkowe kryterium oceny złożonych ofert. Może też wykorzystywać cele zrównoważonego

rozwoju do opisu przedmiotu zamówienia, których osiągnięcie przy pomocy ESG będzie towarzyszyć realizacji przedmiotu zamówienia.

Aspekt środowiskowy

Kategoria ta, w ramach raportowania ESG, obejmuje analizę praktyk stosowanych u przedsiębiorcy, związanych z ochroną środowiska, zrównoważonym zarządzaniem zasobami naturalnymi, redukcją emisji gazów cieplarnianych, efektywnością energetyczną i innymi dziedzinami mającymi wpływ na środowisko.

W pierwszej kolejności dla celów raportowania ESG ustala się, jakie są źródła emisji zanieczyszczeń przedsiębiorstwa. Kolejnym krokiem jest określenie wielkości (ilości) emitowanych zanieczyszczeń, ponieważ pozwoli to na ustalenie jakie działania są możliwe, aby zredukować wielkość emisji.

Kryteria społecznej odpowiedzialności

Raportowanie w ramach kryterium społecznej odpowiedzialności związane jest z analizą relacji biznesowych zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz przedsiębiorstwa.

Analiza ta obejmuje, m.in., poszanowanie praw człowieka oraz propagowanie różnorodności i równości wśród pracowników, bez względu na płeć, pochodzenie czy orientację seksualną.

Przedsiębiorcy, którzy dbają o społeczną odpowiedzialność, powinni przede wszystkim, inwestować w kapitał ludzki, np. organizując szkolenia i zachęcać pracowników do działalności wolontariackiej. Ważne jest również wychodzenie naprzeciw potrzebom klientów i dbanie o relacje z lokalną społecznością.

Ład korporacyjny

To kryterium w ramach raportowania ESG odnosi się do zasad, praktyk i standardów, które przedsiębiorstwo wdraża w swojej strukturze i działalności w obszarach środowiskowym, społecznym i zarządczym, obejmując przede wszystkim, takie aspekty jak:

- realizacja celów zrównoważonego rozwoju,
- redukcja negatywnego wpływu na środowisko,
- promowanie równości społecznej,
- budowanie zaufania inwestorów, klientów oraz społeczeństwa poprzez skuteczne i etyczne zarządzanie.

Znacząca część inwestorów zaczyna coraz bardziej uwzględniać kryteria ESG przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych, co sprawia, że ład korporacyjny w obszarze ESG staje się istotnym elementem strategii biznesowej.

Elementy strategii ESG są także coraz częściej wykorzystywane przez zamawiających w procedurach przetargowych, jako wymogi/kryteria pozacenowe, w tym związane ze zrównoważonym rozwojem.

Mówiąc o zielonych zamówieniach w kontekście ESG nie sposób nie wspomnieć o **łańcuchu dostaw**, czyli tym wszystkim co dzieje się od etapu wyprodukowania towaru poprzez jego transport, zakup, eksploatację, aż do momentu zużycia. Informacje o sposobie realizacji łańcucha dostaw, jego poszczególnych etapach, mają znaczenie dla środowiska naturalnego oraz dla relacji społecznych. Pojęcie łańcucha dostaw jest znane procedurze przetargowej jako cykl życia produktu tzw. metoda LCA (life cycle assessment), który stanowi metodę szacowania kosztów w oparciu o rachunek kosztów cyklu życia. Zasady stosowania kryterium kosztów cyklu życia opisane są w art. 245 PZP.

Zamawiający stosując metodę szacowania kosztów w procedurze przetargowej dąży do tego, by wyłonić ofertę przedstawiającą najkorzystniejszy stosunek jakości do ceny lub kosztu lub ofertę z najniższą ceną lub kosztem. Stosując metodę opartą o rachunek kosztów życia produktu bierze się pod uwagę efekty z tym związane, w tym te mające wpływ na środowisko. Posiadanie strategii ESG w swoim przedsiębiorstwie znacznie ułatwi przygotowanie oferty odpowiadającej na potrzeby zamawiającego, uwzględniającego koszt cyklu życia produktów do oceny złożonych ofert.

Wypracowaniu optymalnej strategii mającej na celu zaspokajanie potrzeb przedsiębiorstwa przy zachowaniu równowagi ekologicznej, dobrostanu pracowników i społeczności, może pomóc stosowanie tzw. **należytej staranności w przedsiębiorstwie**, rozumianej jako proces służący identyfikacji faktycznych i potencjalnych negatywnych skutków prowadzonej przez siebie działalności, a także w celu zapobiegania negatywnym skutkom powstającym (lub mogącym powstać) w wyniku ich działalności (zarówno w podstawowej działalności przedsiębiorstwa, jak i w łańcuchu dostaw, a także w innych relacjach biznesowych) oraz łagodzenia tych negatywnych skutków. Łańcuch dostaw odnosi się do wszystkich produktów i usług przedsiębiorstwa. Obejmuje wszystkie kroki w kraju i za granicą, które są niezbędne do produkcji produktów i świadczenia usług, począwszy od wydobycia surowców do dostawy do klienta końcowego i obejmuje:

- działania przedsiębiorstwa w jego własnym obszarze działalności,
- działania bezpośredniego podwykonawcy,
- działania dostawcy pośredniego.

Takie podejście jest zalecane przedsiębiorcom przez ONZ⁸ i OECD⁹.

⁸ Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka (<https://www.gov.pl/attachment/cbc70044-5cb4-45b5-875d-87d17e5620cf>)

⁹ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych dotyczące odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (<https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/wytyczne-oecd>)

6. Grupy kryteriów zielonych w zielonych zamówieniach publicznych oraz wymagania dla podwykonawców i dostawców stawiane przez firmy raportujące ESG

Przedsiębiorcom, którzy podejmują działania mające na celu dostosowanie sposobu zarządzania firmy do wymogów stawianych przez przepisy krajowe czy unijne, związanych ze stosowaniem zielonych zamówień czy obowiązków raportowania ESG, mogą pomóc opracowane przez Komisję Europejską **kryteria dotyczące zielonych zamówień publicznych**. Kryteria odnoszą się dla tych grup produktowych, które uznano za najbardziej odpowiednie do wdrożenia GPP, zarówno ze względu na wartość zamówień jak i wpływ na środowisko. Zamawiający będzie z nich korzystał w celu sformułowania zapisów przetargowych, natomiast dla przedsiębiorcy budującego własną strategię środowiskową, stanowią one wsparcie w budowaniu wewnętrznej strategii firmy, uwzględniającej zrównoważony rozwój i poszanowanie strony społecznej. Kryteria GPP obejmują następujące grupy produktów:

1. Komputery, monitory, tablety i smartfony (dokument z 2021 r.);
2. Transport drogowy (dokument z 2021 r.);
3. Urządzenia do przetwarzania obrazu, materiały zużywalne i usługi drukowania (dokument z 2020 r.);
4. Ośrodki przetwarzania danych, serwerowni i usług w chmurze (dokument z 2020 r.);
5. Konserwacja przestrzeni publicznej (dokument z 2019 r.);
6. Żywność, usługi gastronomiczne i automaty sprzedające (dokument z 2019 r.);
7. Usługi sprzątania pomieszczeń (dokument z 2018 r.);
8. Oświetlenie drogowe i sygnalizacja świetlna (dokument z 2018 r.);
9. Farby, lakiery i oznakowanie drogowe (dokument z 2018 r.);
10. Wyroby włókiennicze i usługi tekstylne (dokument z 2017 r.);
11. Meble (dokument z 2017 r.);
12. Biurowce - projektowanie, budowa i zarządzanie (dokument z 2016 r.);
13. Drogi - projektowanie, budowa i utrzymanie (dokument z 2016 r.);
14. Ogrzewacze wodne (dokument z 2014 r.);
15. Urządzenia elektryczne i elektroniczne stosowane w sektorze ochrony zdrowia (dokument z 2014 r.);
16. Infrastruktura wodno-ściekowa (dokument z 2013 r.);
17. Toalety i pisuary (dokument z 2013 r.);
18. Armatura (dokument z 2013 r.);
19. Energia elektryczna (dokument z 2012 r.);
20. Produkty i usług ogrodnicze (dokument z 2012 r.);
21. Papier do kopiowania i papier graficzny (dokument z 2008 r.);

Wszystkie te kryteria są dostępne na stronie internetowej **Urzędu Zamówień Publicznych**: <https://www.gov.pl/web/uzp/kryteria-srodowiskowe-gpp>

Budowanie przez przedsiębiorcę strategii środowiskowej wiąże się ponadto z potrzebą sformułowania określonych zobowiązań firmy oraz jej podejścia do zarządzania aspektami środowiskowymi. Przyjęta strategia powinna także zawierać określone oczekiwania wobec dostawców i partnerów biznesowych w zakresie zarządzania kwestiami środowiskowymi. Nie można bowiem kierować się **strategią środowiskową** bez określonych oczekiwań w tym względzie wobec podwykonawców i dostawców. To samo dotyczy sytuacji, gdy przedsiębiorca posługuje się podwykonawcami w celu zrealizowania zielonego zamówienia publicznego, bowiem wymogi stawiane w tym zamówieniu wykonawcy dotyczą także podwykonawców. Warto o taką strategię środowiskową zadbać już teraz, w szczególności, gdy przedsiębiorcy zamierzają poddać się raportowaniu ESG. Strategia środowiskowa w tym kontekście stanowi jeden z filarów wskaźnika środowiskowego i pod tym względem podmiot sporządzający raport ESG będzie analizował w jaki sposób wykorzystywane są zasoby naturalne, jaki jest wpływ działalności przedsiębiorcy na bioróżnorodność, jakie powstają przy tym odpady i zanieczyszczenia. W przypadku przedsiębiorcy będącego wykonawcą zamówienia publicznego współpracującego z podwykonawcami czy dostawcami, ww. informacje dotyczą także tych podmiotów.

7. Bądź liderem zmian

Propozycje działań ujęte w niniejszym opracowaniu nie należą do obowiązkowych standardów funkcjonowania przedsiębiorców, biorących udział w przetargach, podobnie jak do standardów nie należą działania zamawiających, którzy stosują aspekty środowiskowe jako kryteria oceny ofert. Tym samym podręcznik ten stanowi swoistą instrukcję dla przedsiębiorców dotyczącą tego, w jaki sposób przygotować się na zmiany w procedurach zamówień publicznych, w których stosowane będą tzw. zielone zamówienia. Ten proces jest nieunikniony i ma ścisły związek z wdrażaną właśnie strategią transformacji energetycznej Wielkopolski Wschodniej. Należy też mieć na uwadze, że zmiany w podejściu do procedur przetargowych poprzez uwzględnianie w nich celów nieekonomicznych jako priorytetowych, nie wynikają z faktu wdrażania lokalnych czy regionalnych strategii stanowiących odpowiedź na problemy części społeczności - w tym przypadku związanych z transformacją energetyczną i odejściem od wykorzystywania energii pochodzącej z węgla. Zmiany te mają charakter globalny, o czym świadczą dokumenty i akty prawne przyjmowane przez odpowiednie instytucje rangi międzynarodowej. W dniu 24 kwietnia 2024 r. Parlament Europejski przyjął w głosowaniu plenarnym projekt **dyrektywy UE w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju** (*Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD*), który zakłada wprowadzenie obowiązku należytej staranności dla określonych grup przedsiębiorstw w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom prowadzenia działalności biznesowej w zakresie praw człowieka i środowiska.

W 2023 roku Unia Europejska wprowadziła w życie **rozporządzenie Europejskie Standardy Sprawozdawczości Zrównoważonego Rozwoju (ESRS)**¹⁰. Dokument ten zapoczątkował obowiązek raportowania niefinansowych wyników przedsiębiorstwa dla firm z pewnych sektorów gospodarki, wprowadzając **jednolity system europejskich standardów raportowania**. Z kolei w grudniu 2022 r. Parlament Europejski i Rada przyjęły **dyrektywę CSRD**¹¹ (sprawozdawczość przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju), zgodnie z którą wszystkie duże przedsiębiorstwa (niezależnie od tego, czy są spółkami giełdowymi czy prywatnymi) będą sporządzały raporty w zakresie zrównoważonego rozwoju. Raporty będą podlegały audytowi i będą stanowiły integralną część raportu rocznego każdej spółki. Obowiązkom będą też podlegały małe i średnie przedsiębiorstwa notowane na rynku regulowanym.

¹⁰ Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2023/2772 z dnia 31 lipca 2023 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/34/UE w odniesieniu do standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju

Podsumowanie

Zdajemy sobie sprawę z tego, iż treść niniejszego podręcznika nie wyczerpuje pytań i wątpliwości dotyczących tego, w jaki sposób przedsiębiorstwa i samorządy mogą w pełni przygotować się do skutecznego stosowania zielonych zamówień w praktyce, szczególnie biorąc pod uwagę, że tematyka ta jest stosunkowo nowa i wciąż podlega dynamicznym zmianom i uzupełnieniom. Mamy jednak nadzieję, że zawarta w podręczniku skondensowana wiedza przekaże Państwu obraz tego, czego w najbliższym czasie możemy się spodziewać w zakresie przepisów związanych z zamówieniami publicznymi, szczególnie w kontekście aspektów uwzględniających oddziaływania na środowisko.

Zależy nam na uświadomieniu, że zielone zamówienia to nie kolejne utrudnienia stawiane przedsiębiorcom, ale konieczność i gwarancja, że transformacja gospodarcza i energetyczna naszego subregionu opierać się będzie o zasady zrównoważonego rozwoju i poszanowania środowiska naturalnego.

Dlatego też, licząc na Państwa zaangażowanie w dostosowanie się do opisanych w niniejszym podręczniku wskazówek, zachęcamy do kontaktu z naszymi konsultantami, którzy chętnie udzielą wsparcia, w jaki sposób przygotować się na wyzwania, które niesie ze sobą przyszłość.

Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie:

ul. Zakładowa 4

62-510 Konin

tel. 63/ 245-30-95 w. 47

e-mail: life@arrkonin.org.pl

<https://arrkonin.org.pl/>

<https://life.arrkonin.org.pl/>

Stowarzyszenie na rzecz Spółdzielni Socjalnych

ul. Wrzosowa 7

62-510 Konin

tel.: 63 245 58 29

tel.: 667 049 768

e-mail: biuro@spoldzielnie.org

<https://www.spoldzielnie.org/>

Projekt pn. „LIFE AFTER COAL PL - Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040”, realizowany jest przy dofinansowaniu z Programu LIFE Unii Europejskiej oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej LIFE21-IPC-PL-LIFE AFTER COAL PL

**Poradnik w wersji
cyfrowej**
